

SAMEN, GEZOND, PRINCIPIEEL VOOR **EDE**

Verkiezingsprogramma 2026-2030
SGP Ede
15 november 2025

SGP

In de gemeente Ede zijn we gezegend met veel natuur en cultuur. Bijvoorbeeld Jachthuis Sint Hubertus te Hoenderloo, gelegen in het Nationaal Park De Hoge Veluwe.

De SGP Ede zet zich in voor een gemeente waarin zorgvuldig wordt omgegaan met ons landschap, het behoud van groen en onze rijke cultuurhistorie.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Een bestuur ten dienste van onze inwoners	4
Voor een (t)huis in Ede	12
Voor een veilige gemeente	18
Voor een goed bereikbaar Ede	24
Toegankelijk voor mens en markt	28
Een verstandig financieel beleid	32
De beste boeren in een vitaal buitengebied	36
Krachtig sociaal beleid, menselijk uitgevoerd	40
Voor een duurzaam en gezond leven	48
Ruimte voor onderwijs, erfgoed en sport	56
SGP Ede en de dorpen	62

Voorwoord

In aanloop naar verkiezingen worden er door de politieke partijen in verkiezingsprogramma's veel plannen voor de toekomst beschreven. Vanuit de eigen ideologie worden zaken benoemd en aangegeven die men wil realiseren. Ook de SGP Ede heeft haar gedachten over hoe het in de komende jaren zou moeten in de Gemeente Ede in een programma samengevat.

Op een aantal punten kan meebewogen worden met de wensen van anderen, maar niet als het gaat om principiële zaken. De echte waarde ligt namelijk in het onderhouden van Gods geboden. Daar wil de Heere Zijn zegen aan verbinden. Daar ligt ook het perspectief voor na dit leven. Het is een dure plicht van onze vertegenwoordigers in de raad om dat uit te dragen en onze medebestuurders en inwoners voor te houden. Niet omdat we het zoveel beter weten, maar omdat Gods Woord dit van ons vraagt.

Het voorliggende programma heeft als titel meegekreten 'Samen, Gezond, Principieel voor Ede'. Het geeft aan dat we alleen door samen te werken resultaten kunnen bereiken. Samen met andere partijen, maar ook samen met onze inwoners, boeren en bedrijven. Er zijn veel problemen op te lossen als het gaat om bijvoorbeeld milieu, landbouw, woningbouw en energie. Door samen de schouders eronder te zetten moet er vooruitgang geboekt kunnen worden.

Een ander belangrijk punt is de veiligheid. Veiligheid voor de inwoners van Ede, maar ook binnen gezinnen en organisaties. Is er een gezonde verhouding tussen ouders en kinderen, tussen werkgevers en werknemers, tussen inwoners en overheid? De SGP Ede wil zich inzetten voor een samenleving waarin iedereen veilig over straat kan inclusief goede sociale voorzieningen. Waar mogelijk bevorderen we het omzien naar elkaar.

De SGP Ede is een christelijke partij die haar vertrouwen niet stelt op mensen, organisaties of instituties, maar op God. Als christen geloven wij dat de Heere deze wereld onderhoudt en regeert, ook in deze onzekere tijden. Hij is almachtig, alwetend, rechtvaardig en tegelijkertijd vol van genade.

Ons bewust zijnde dat wij maar kleine, nietige mensen zijn, willen wij met dit programma een bijdrage leveren aan het welzijn van de inwoners en bedrijven van Ede en haar buitendorpen. We hopen en bidden dat onze inzet van waarde mag zijn voor onze gemeente.

Lambert Kisteman,
namens het bestuur

1.

EEN BESTUUR TEN DIENSTE VAN ONZE INWONERS

De Gemeente Ede is volop in beweging. Een gemeente waar we mogen wonen, werken en kerken. Er wordt zorg verleend, gebouwd en onderwijs gegeven. We ondernemen, recreëren en doen vrijwilligerswerk. De SGP Ede wil onze gemeente besturen vanuit het christelijk geloof. Samengevat: eerst onze handen vouwen, en dan steken we ze uit de mouwen.

Liefde tot God en elkaar

Wij geloven dat God de schepper is van hemel en aarde, mens en dier. Hij geeft ons uit liefde Zijn goede en heilige geboden. Liefde tot God en de naaste is het centrale thema van het christelijk geloof en vormt de basis voor christelijke normen en waarden, die bijdragen aan het welzijn van de samenleving. De SGP Ede staat daarom voor politiek volgens Bijbelse normen en vindt respectvolle omgang met elkaar belangrijk, omdat ieder mens naar Gods beeld is geschapen.

Concreet:

- ▶ Er komt structurele ondersteuning voor opvanginitiatieven zoals *Blijf van mijn Lijf*-huizen, zodat slachtoffers van misbruik en gedwongen prostitutie de hulp en bescherming krijgen die zij nodig hebben.
- ▶ Het tijdig sluiten van de horeca draagt bij aan gezondheid, leefbaarheid en woonplezier. Sluiting voor middernacht is het streven.
- ▶ De SGP Ede is voorstander van een vloekverbod. De vrijheid van meningsuiting is nadrukkelijk geen vrijbrief voor grove taal, vloeken, schelden en het beledigen van mensen in het openbaar.
- ▶ Voor een gezond en respectvol straatbeeld willen we geen reclames die aanstootgevend zijn en tegen de Bijbel ingaan.

Deelerwoud, Deelen.

Oude Kerk, Lunteren.

Liefde voor de dienst aan God

De SGP Ede staat voor een overheid die het welzijn van onze inwoners vanuit christelijke waarden en normen wil dienen. Godsdienst- en gewetensvrijheid zijn belangrijke waarden voor ieder mens. Dit vertrekpunt betekent volgens de SGP Ede niet dat alle godsdiensten gelijk zijn. De Nederlandse geschiedenis en cultuur zijn in belangrijke mate gestempeld door het christendom. De democratie en rechtsstaat in Nederland zijn onlosmakelijk verbonden met hun christelijke wortels. De SGP Ede wil dit besef levend houden en van daaruit handelen.

“ We streven ernaar dat de zondag weer een collectief rustmoment wordt in onze samenleving en economie. ”

Concreet:

- ▶ De gemeente zoekt actief de samenwerking met kerkgenootschappen bij thema's zoals armoedebestrijding, eenzaamheid, zorg voor kwetsbaren en maatschappelijke opvang. Hun netwerk en betrokkenheid zijn daarbij betekenisvol.
- ▶ De SGP Ede wil het gebed voor de raadsvergaderingen handhaven, en ziet het liefst herinvoering van het ambtsgebed tijdens de raadsvergadering.
- ▶ De SGP Ede is tegen versterkte gebedsoproepen vanaf minaretten.
- ▶ Doelstellingen en activiteiten van subsidieontvangers mogen niet in strijd zijn met de Bijbelse uitgangspunten.
- ▶ Organisaties met een levensbeschouwelijke identiteit komen ook in aanmerking voor gemeentelijke subsidies.

Liefde voor de dag van God

God heeft in Zijn wijsheid een rustdag aan de mens gegeven. De zondag als rustdag is bedoeld om God te eren en naar elkaar om te zien: belangrijk voor welzijn, gezondheid en een goed functionerende samenleving. Daarom is de SGP Ede principieel tegen (sport)evenementen en winkelpenstelling op zondag. Het is een overheidstaak om de randvoorwaarden van de zondagsrust te borgen.

Concreet:

- ▶ We streven ernaar dat de zondag weer een gezamenlijk rustmoment wordt in onze samenleving en economie.
- ▶ Waar winkels in onze gemeente op zondag open zijn, pleiten we voor openingstijden van maandag tot zaterdag.
- ▶ Bescherming van (kleine) winkeliers en werknemers blijft cruciaal, zodat zij niet gedwongen worden op zondag hun winkel te openen en te werken.
- ▶ Het streven is om georganiseerde (sport) evenementen op zondag uit te sluiten, met als ideaal volledige zondagsrust.
- ▶ Het gemeentebestuur onderhoudt actief contact met de samenleving en neemt gevoelens, argumenten en zorgen van inwoners serieus.
- ▶ Het gemeentebestuur draagt verantwoordelijkheid voor het algemeen belang, ook wanneer dat soms in strijd is met individuele belangen.
- ▶ Het gemeentebestuur zet zich maximaal in voor een zorgvuldige belangenafweging en een transparante procedure, met oog voor het draagvlak onder inwoners.
- ▶ We vragen ambtenaren om regelmatig ter plaatse een kijkje te nemen, om zo meer betrokkenheid met onze inwoners te krijgen.
- ▶ De SGP Ede pleit voor een wegwijzer bij de balie Burgerzaken met daarop alle dorpen (en buurtschappen) incl. het aantal km vanaf Ede-centrum. Dit vergroot de betrokkenheid van de inwoners bij hun gemeente.

Interactie met de inwoners

De SGP Ede vindt het belangrijk dat de gemeente bereikbaar en toegankelijk is en dat de kloof tussen bestuur en inwoners wordt gedicht.

Door goed te luisteren en belangen zorgvuldig af te wegen vergroten we het draagvlak voor de plannen. Dit geldt vooral bij complexe onderwerpen.

Besturen mét de samenleving

Het gemeentebestuur hoeft zijn publieke taak niet alleen uit te oefenen. Wat de inwoner zelf kan aanpakken, neemt de overheid niet over. Het gemeentebestuur stimuleert daar waar nodig lokale initiatieven vanuit de samenleving. Veiligheid, leefbaarheid en zorgaanbod vormen de kerntaken van de gemeente. De SGP Ede vindt dat de overheid betrouwbaar moet zijn.

Concreet:

- ▶ De gemeente zet zich in voor een veilige leefomgeving voor iedereen zodat iedere bewoner zich thuis voelt in Ede, ook de meest kwetsbaren.
- ▶ De SGP Ede wil de Ede-Doet bonnen voorzetten. Dit stimuleert inwoners om samen hun buurt te verbeteren.
- ▶ De gemeente zoekt naar verbinding. Ze brengt initiatieven vanuit de samenleving bij elkaar, en zorgt voor respect tussen inwoners met uiteenlopende meningen.
- ▶ Onze gemeente neemt actief deel aan de netwerken van maatschappelijke organisaties en werkt samen om lokale uitdagingen aan te pakken.
- ▶ De gemeente erkent en stimuleert de kracht van de samenleving; daarom wordt bijvoorbeeld het goed functioneren van dorpsraden en wijkplatforms gestimuleerd.
- ▶ De gemeentelijke overheid blijft zich bewust van haar unieke en door God gegeven taak om recht en orde te handhaven en het algemeen belang te dienen.

Sociale verbinding

Onze samenleving is gevarieerd met grote verschillen tussen de plaats Ede en de dorpen. Deze verschillen mogen er zijn. Het gemeentebestuur zet zich in voor vreedzaam samenleven en goede onderlinge verhoudingen.

Zichtbaarheid

De gemeente is de overheid die het dichtst bij de inwoner staat. Het gemeentebestuur is daarom zichtbaar en benaderbaar.

Integriteit

Het vertrouwen in publieke bestuurders wordt steeds vaker op de proef gesteld, mede door gebruik van sociale media. Discussies over integriteit kunnen het gezag van bestuurders ondermijnen. Deze discussies worden vaak gevoed door geruchten, desinformatie onduidelijkheid of wantrouwen.

Het is belangrijk dat bestuurders niet alleen integer handelen, maar ook zichtbaar en overtuigend laten zien dat zij dat doen.

Concreet:

- ▶ De gemeente maakt werk van heldere communicatie in begrijpelijke taal en staat open voor verbeterpunten.
- ▶ (Digitale) informatieveiligheid en bereikbaarheid van zowel de ambtelijke dienstverlening als het politieke proces moet doorlopend worden gemeten en op basis hiervan verbeterd.
- ▶ De gemeente moet inwoners die niet digitaal vaardig zijn zoveel mogelijk ondersteunen, en in elk geval de mogelijkheid blijven bieden om een fysieke afspraak te maken.
- ▶ Het gemeentebestuur is zichtbaar en gemakkelijk vindbaar in de samenleving, door bijvoorbeeld werkbezoeken, een toegankelijke website, ruime openingstijden en het investeren in contacten met inwoners.
- ▶ Nieuwe inwoners worden door de gemeente verwelkomd op de regelmatig georganiseerde 'nieuwe inwonersochtend', waar ze kennismaken met de gemeente, het gemeentebestuur en/of maatschappelijke organisaties.

Concreet:

- ▶ Bestuurders zijn eerlijk, oprecht en transparant in hun handelen. Zij staan altijd open voor verantwoording richting inwoners en collega's.
- ▶ Het gemeentebestuur bespreekt periodiek de integriteit van politieke ambtsdragers en neemt waar nodig maatregelen om deze te waarborgen en te versterken.

“ We vinden het belangrijk dat de gemeente bereikbaar en toegankelijk is en dat de kloof tussen bestuur en inwoners wordt gedicht.

Samenwerking zoeken

De gemeente Ede werkt samen met andere gemeenten aan onderwerpen zoals jeugdzorg, woningbouw en de arbeidsmarkt. De SGP Ede vindt het belangrijk dat Ede haar eigen identiteit houdt, dat de samenwerking duidelijk en eerlijk verloopt en dat hierover duidelijk wordt gecommuniceerd.

Concreet:

- ▶ De gemeente ondersteunt slimme samenwerking met onze buurgemeenten, de regio en de Euregio.
- ▶ Regiovorming kan positief zijn mits het democratisch geborgd is en het belang van inwoners en gemeente dient.
- ▶ Continueren van de samenwerking met de gemeenten in de Regio FoodValley, waarbij er samenwerking is tussen overheid, onderwijs en ondernemers.

Bewaking van de identiteit

Onze gemeente heeft een uniek karakter dat haar onderscheidt van andere plaatsen. Inwoners voelen zich verbonden door lokale tradities, historie en identiteit. Ze zijn trots op hun gemeente, dorp of buurt.

Het is belangrijk om deze eigenheid te koesteren en te beschermen, ook wanneer samenwerking met andere gemeenten noodzakelijk is.

Concreet:

- ▶ Samenwerking die tot schaalvergroting leidt, mag niet ten koste gaan van de eigenheid van onze gemeenschap. Deze eigenheid wordt actief beschermd en behouden. Daarom steunt de SGP Ede geen samenwerkingsvormen die dit bedreigen.
- ▶ Het gemeentebestuur zet zich in voor het versterken van lokale tradities en het gemeenschapsgevoel, zodat inwoners zich blijven herkennen in onze gemeente.
- ▶ Dorpen en wijken hebben een eigen identiteit die gerespecteerd moet worden. Een wijkgerichte aanpak staat voorop, waarbij inwoners actief betrokken worden bij het beleid en de uitvoering van plannen die hun directe leefomgeving beïnvloeden.

“ Het is belangrijk dat Ede haar eigen identiteit houdt en dat de samenwerking duidelijk en eerlijk verloopt. ”

Respect voor gestorvenen

De SGP Ede is principieel voor begraven. De gemeente zorgt voor voldoende en gepaste gelegenheid om te begraven. Leges voor begraven hoeven daarbij niet kostendekkend te zijn.

Concreet:

- ▶ Tarieven voor de begraafrechten houdt de gemeente betaalbaar, zodat iedereen grafrechten kan kopen.
- ▶ Algemene begraafplaatsen worden onderhouden op een hoog onderhoudsniveau.
- ▶ De gemeente gaat het mogelijk maken om grafrechten te kopen voor onbepaalde tijd.
- ▶ De SGP Ede staat open voor natuurbegraven, mits dit gebeurt met respect voor natuur, landschap en past binnen de kaders van de regelgeving.

2.

VOOR EEN (T)HUIS IN EDE

Een evenwichtig woningaanbod maakt de gemeente aantrekkelijk voor inwoners. De SGP Ede zet zich in voor een goede balans tussen huur- en koopwoningen, met aandacht voor verschillende prijklassen en doelgroepen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zijn Bijbels rentmeesterschap en respect voor cultuurhistorie en archeologie belangrijke principes. Het behoud van open ruimte en zorgvuldig ruimtegebruik staan hierbij centraal.

Ruimtelijke ordening

De Omgevingswet biedt kansen voor lokaal beleid en legt bij initiatiefnemers de verantwoordelijkheid om draagvlak te creëren. De SGP Ede streeft naar een zuinig gebruik van de ruimte, waarbij groot-schalige ontwikkelingen altijd in regionale samenwerking plaatsvinden.

Concreet:

- ▶ Nieuwe wijken worden goed aangesloten op het openbaar vervoer en zijn ook goed bereikbaar met fiets en auto. Voorbeeld: toekomstige nieuwbouwwijk Doesburgerbroek, Ede.
- ▶ Uitbreiding van bedrijventerreinen wordt gekoppeld aan revitalisering van bestaande terreinen, zoals Frankeneng
- ▶ Bij de keuze voor nieuwbouwlocaties houden we rekening met voldoende netcapaciteit en realiseren drinkwater besparende oplossingen.
- ▶ We verkennen wat in de toekomst de grenzen aan de groei van Ede zouden zijn.

Volkshuisvesting

Voor elke doelgroep moeten er passende woonmogelijkheden zijn. Afstemming in Foodvalley-verband is essentieel, aangezien demografische ontwikkelingen niet stoppen bij de gemeentegrenzen. De SGP Ede wil aandacht voor nieuwe woonvormen, verduurzaming van bestaande woningen, inbreiding en energieneutrale nieuwbouw.

Waar mogelijk krijgen eigen inwoners en starters voorrang bij de toewijzing van woningen.

Concreet:

- ▶ De gemeente zet zich samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars in voor een passend woningaanbod. Het aandeel sociale huur, goedkoop koop en middenhuur wordt afgestemd op de lokale behoefte; niet op landelijke quota.
 - ▶ Waar mogelijk krijgen eigen inwoners en starters voorrang bij de toewijzing van woningen. De gemeente benut haar mogelijkheden om woningbouw te sturen ten gunste van eigen inwoners, zodat zij in hun dorp of stad kunnen blijven wonen. We brengen geen grote hoeveelheden woningen ineens op de markt.
 - ▶ De gemeente voorkomt onnodige regels die woningbouw vertragen of beletten. Ook zetten we actief in op het gebruik van rijks- en provinciale subsidies voor duurzame woningbouw.
 - ▶ Voor statushouders wordt tijdelijke huisvesting als optie meegenomen om de druk op reguliere woningen te verminderen.
- ▶ De gemeente bevordert mantelzorgwoningen door procedures te versoepelen en alleen een beperkte toets op de zorgbehoefte toe te passen, in lijn met landelijke richtlijnen.
 - ▶ Tijdelijke huisvesting op recreatie-terreinen blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De gemeente hanteert hierin haar eigen beleid, en laat zich niet leiden door Haagse bemoeienis.
 - ▶ De gemeente stimuleert de bouw van ouderenhofjes en andere gemeenschappelijke woonvormen, zodat senioren langer zelfstandig kunnen wonen in een sociale omgeving. We denken hierbij ook aan (pré)mantelzorgwoningen en erfdelen.
 - ▶ Bij nieuwbouwplannen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de behoeften van ouderen, zoals levensloopbestendige woningen, goede toegankelijkheid en nabijheid van zorgvoorzieningen.
 - ▶ De gemeente geeft prioriteit aan woonvormen zoals 'Anders Wonen' voor een doelgroep die niet in een reguliere woning gehuisvest kan worden.

Netcongestie en wonen

Netcongestie vormt een steeds grotere uitdaging voor woningbouw en bedrijfsontwikkeling. Het elektriciteitsnet kan de groeiende vraag naar stroom niet altijd aan, wat kan leiden tot vertragingen bij nieuwe bouwprojecten en beperkingen voor bedrijven die willen uitbreiden of verduurzamen.

Samen met regio en netbeheerders lost de gemeente knelpunten in de stroomvoorziening van nieuwe woningen op.

Concreet:

- ▶ De gemeente werkt samen met regio en netbeheerders om knelpunten in de elektriciteitsvoorziening van nieuwe woningen tijdig te signaleren en op te lossen.
- ▶ Innovatieve oplossingen zoals buurtbatterijen en slimme netwerken worden gestimuleerd om piekbelasting te verminderen en netcapaciteit efficiënter te benutten.
- ▶ De gemeente biedt ruimte voor onderzoek naar innovatieve vormen van energie- en warmteopslag.

Netcongestie vormt een steeds grotere uitdaging.

Inbreiding en uitbreiding

De SGP Ede geeft de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding om op een zorgvuldige manier om te gaan met de beschikbare ruimte. Tegelijkertijd is het duidelijk dat uitbreiding soms noodzakelijk is om het woningtekort op te lossen. Bij uitbreiding wordt rekening gehouden met het landschap, het behoud van groen en de cultuurhistorie. Dit vraagt om plannen die zorgvuldig balanceren tussen groei én het behoud van de unieke identiteit van de omgeving.

Concreet:

- ▶ De gemeente geeft prioriteit aan inbreidingsprojecten, waarbij leegstaande panden en braakliggende terreinen worden benut voor nieuwe woningen of andere functies.
- ▶ Uitbreidingsplannen worden zorgvuldig ontworpen met oog voor landschap, en natuur, met respect voor onze agrariërs.
- ▶ Kwetsbare gebieden, zoals de Lunterse Eng, het Binnenveld en de Doesburger Eng worden bij uitbreidingsplannen ontzien.
- ▶ Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt zorgvuldig omgegaan met monumenten en historisch erfgoed, zodat deze bewaard en geïntegreerd worden.
- ▶ Gemeente zet waar mogelijk in op extra (houten) verdiepingen op bestaande appartementen.
- ▶ Voorkeur voor hoogbouw in de buurt van bestaande hoogbouw.

De gemeente geeft prioriteit aan inbreidingsprojecten, waarbij leegstaande panden worden benut voor nieuwe woningen.

Onderdak voor mensen in nood

De instroom van vluchtelingen stelt de gemeente voor uitdagingen. De Bijbel is helder over gastvrijheid naar vluchtelingen. De SGP Ede is landelijk een voorstander van zo veel mogelijk opvang in de eigen regio. Verder dient de opvang van vluchtelingen in balans te zijn met de belangen van onze inwoners.

Concreet:

- ▶ We tonen christelijke barmhartigheid voor vluchtelingen en statushouders.
- ▶ De opvang van asielzoekers moet passen bij de aard en schaal van de gemeenschap.
- ▶ We stimuleren betrokkenheid van kerken en vrijwilligers bij de opvang en integratie van statushouders, bijvoorbeeld door hulp bij het vinden van werk, onderwijs en sociale activiteiten.
- ▶ We roepen omliggende gemeenten op om evenredig hun verantwoording te nemen als het gaat om aantal opgenomen vluchtelingen.
- ▶ Voorrangsgroepen (bijv. statushouders) gaan niet voor op bestaande wachtlijsten van eigen inwoners.

Huisvesting arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten spelen een belangrijke rol in sectoren zoals landbouw, logistiek en industrie, maar hun huisvesting voldoet vaak niet aan de norm. De SGP Ede ziet het als een gedeelde verantwoordelijkheid van werkgevers en gemeenten om goede huisvesting te realiseren.

Concreet:

- ▶ Bedrijven en gemeente zorgen samen voor een aanvaardbare kwaliteit van het woon- en leefklimaat, zowel voor arbeidsmigranten als voor de directe omgeving. Huisvesting voldoet minimaal aan de keurmerken SNF of AKF.
- ▶ Verblijfsbieders hebben een exploitatievergunning om leefbaarheid en goed beheer te waarborgen.
- ▶ Een beheerder is aansprakelijk voor de huisvesting en het toezicht hierop.
- ▶ Arbeidsmigranten die op huisvestingslocaties verblijven, worden indien mogelijk geregistreerd in een gemeentelijk nachtregister.

Huisvesting voor gezinnen

De SGP Ede vindt dat gezinnen een fundament vormen voor een gezonde samenleving. De overheid mag geen drempels opwerpen voor het stichten van een gezin, maar moet juist helpen om belemmeringen weg te nemen. Denk aan betaalbare woningen voor jonge echtparen en voldoende voorzieningen in de buurt.

Concreet:

- ▶ De gemeente zet zich in voor passende en betaalbare huisvesting voor jonge stellen, bijvoorbeeld starterswoningen.
- ▶ Speelterreinen zijn goed verspreid; ook in dorpen en nieuwbouwwijken, zodat elk kind op loopafstand van het huis veilig kan spelen.
- ▶ Bij nieuw woningbouwbeleid is er nadrukkelijk aandacht voor gezinnen.

“ We tonen christelijke barmhartigheid voor vluchtelingen en statushouders, waarbij de opvang past bij de aard en schaal van de gemeenschap. ”

3.

VOOR EEN VEILIGE GEMEENTE

Veiligheid is essentieel voor een goede samenleving en een kerntaak van de overheid. De gemeente en politie zijn hiervoor verantwoordelijk, maar ook andere partijen en inwoners dragen bij aan een veilige leefomgeving. De SGP Ede vindt samenwerking belangrijk en steunt initiatieven tegen criminaliteit en overlast.

Preventie

De SGP Ede vindt dat preventie en handhaving onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Preventieve maatregelen helpen problemen voorkomen, terwijl handhaving zorgt voor een veilige en rechtvaardige samenleving. De gemeente straalt daadkracht uit in haar beleid en communicatie. Vandalisme, overlast en geweld tegen hulpverleners worden niet getolereerd.

De gemeente hanteert een streng drugsbeleid en staat geen coffeeshops toe.

Concreet:

- ▶ Buurtpreventie, WhatsApp-groepen, AED-projecten en First Responder worden actief gestimuleerd en ondersteund.
- ▶ Kinderen krijgen op basisscholen voorlichting over sociale veiligheid om een goede basis te leggen voor respectvol gedrag.
- ▶ Er is speciale aandacht voor jeugd en gezinnen met complexe problemen, met zorg op maat om escalaties te voorkomen.
- ▶ De gemeente bestrijdt overmatig alcohol- en drugsgebruik met voorlichting, controles en striktere handhaving van het alcoholverbod op straat.
- ▶ De gemeente hanteert een streng drugsbeleid en staat geen coffeeshops toe.
- ▶ Zorg voor voldoende opgeleide burgerhulpverleners.
- ▶ De samenwerking met de reclassering wordt versterkt, zodat ex-gedetineerden begeleiding krijgen bij wonen en werk. Dit voorkomt terugval en biedt een nieuwe kans.
- ▶ Zerotolerancebeleid ten opzichte van prostitutie, mensenhandel en drugs
- ▶ We gaan door met de Alcohol Verkeer Cursus voor jongeren in combinatie met een leges-vrij rijbewijs.
- ▶ Op locaties met een hoog veiligheidsrisico is de SGP Ede voorstander van het inzetten van (mobiele) camera's, passend binnen de regelgeving. Dit wordt via de leges gedekt.

Handhaving in Bennekom.

Digitale veiligheid

Steeds meer inwoners worden slachtoffer van een vorm van digitale criminaliteit. Toename ligt voor de hand vanwege de steeds verdergaande digitalisering. Deze digitalisering biedt ons veel voordelen, maar er wordt onvoldoende nagedacht over de risico's en kwetsbaarheden ervan die beschermende maatregelen vereisen. Het is belangrijk om hierover aan onze inwoners voorlichting te geven. Hierdoor wordt bewustwording van digitale risico's vergroot. Overigens betreft het belang van digitale veiligheid ook de gemeentelijke organisatie zelf.

Concreet:

- ▶ De gemeente moet inzicht krijgen in de aard en omvang van cybercrime. Dit gaat in samenwerking met de politie.
- ▶ De gemeente geeft voorlichting en informatie op het gebied van digitale veiligheid en criminaliteit via gemeentelijke website, sociale media en de krant.
- ▶ Binnen de gemeentelijke organisatie wordt aandacht geschonken aan digitale veiligheid door voorlichting en training.
- ▶ De SGP Ede staat positief tegenover het onderzoeken van alternatieve software om zo de risico's van geopolitiek te verkleinen.

Politie

Ook onze gemeente krijgt steeds meer te maken met ondermijnende criminaliteit. Drugsdelicten, woninginbraken, (auto)criminaliteit en criminele activiteiten op bedrijventerreinen verschuiven van de stad naar het platteland. De SGP Ede wil de doelen van de Nationale Politie bundelen met gemeentelijke doelstellingen. Daardoor nemen de lokale mogelijkheden toe. Samenwerking met partners en inzet van voldoende ambtenaren is hierin cruciaal.

Concreet:

- ▶ Wijkagenten zijn onmisbaar in de kernen/wijken. Ze zijn zichtbaar actief en betrokken. De gemeente zet zich in voor één wijkagent per 5.000 inwoners.
- ▶ De gemeente streeft naar minimaal één steunpunt per wijk waar inwoners de wijkagent kunnen spreken.
- ▶ De wijkagent moet voldoende tijd en middelen hebben om zich te richten op zijn kerntaken als politieagent.
- ▶ De gemeenteraad bepaalt welke thema's lokaal de meeste aandacht nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan ondermijnende criminaliteit, woninginbraken en overlast van drugshandel.
- ▶ Er komt meer ruimte voor opsporing van lokale criminaliteit in samenwerking met wijkagenten.
- ▶ Voordat iemand een vergunning krijgt, onderzoekt de gemeente of de aanvrager geen crimineel verleden heeft. (Bibob).
- ▶ De gemeente bevordert de inzet van politievrijwilligers.

Wijkagenten zijn onmisbaar in de kernen en wijken; de gemeente zet zich in voor één wijkagent per 5.000 inwoners.

Boa's

Boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren) mogen geen primaire politietaken overnemen. De SGP Ede vindt dat hun inzet beperkt moet blijven tot taken die binnen hun bevoegdheden passen; hierbinnen is hun bijdrage waardevol. Ze moeten beschikken over de juiste middelen om hun werk veilig en effectief uit te voeren.

Concreet:

- ▶ De taken van boa's blijven duidelijk afgebakend en binnen hun specifieke bevoegdheden. Politietaken blijven de verantwoordelijkheid van de politie.
- ▶ Als boa's in uitzonderlijke gevallen zwaardere verantwoordelijkheden krijgen, moet hun uitrusting hierop worden aangepast, zodat zij hun werk veilig kunnen doen.
- ▶ De gemeente zorgt voor goede begeleiding en ondersteuning van boa's, met oog voor hun veiligheid en de handhaving van openbare orde.
- ▶ Boa's hebben veel lokale kennis. Bij het tegengaan van ondermijning moet hier meer op worden ingezet. Het is cruciaal dat boa's beter worden uitgerust en ondersteund om misstanden effectief aan te pakken.

Brandweer en ambulance

Brandweer en ambulancezorg zijn belangrijke schakels in de zorg en veiligheid voor de inwoners. Door klimaatverandering en energietransitie komen er veranderende dreigingen op ons af, zoals natuurbranden of andere moeilijk beheersbare branden. De brandweerorganisatie wordt voldoende toegerust om haar werk te kunnen doen. Dit wordt eveneens geborgd binnen de regio.

Concreet:

- ▶ Het gemeentebestuur houdt goed contact met brandweervrijwilligers en stimuleert indien nodig de werving van nieuwe vrijwilligers.
- ▶ Snelle realisatie van de nieuwe brandweerkazerne in Ede.
- ▶ Bij een natuurbrand, ramp of crisis behoort zijn de gemeente en hulpverleners volledig voorbereid te zijn op haar taken. Voorbereiding, samenwerking en oefeningen verdienen daarom veel aandacht.
- ▶ De gemeente zet zich maximaal in voor het realiseren van korte aanrijtijden van ambulance en brandweer. Dit wordt jaarlijks in de gemeenteraad besproken.
- ▶ Extra aandacht voor ambulance-aanrijtijden gaat met name uit naar het dorp Harskamp; momenteel zijn de aanrijtijden daar het langst.

Discriminatie en geweld

Ieder leven is intrinsiek waardevol. Daarom wijst de SGP Ede geweld en discriminatie in elke vorm af. We hebben oog voor kwetsbare groepen en ondersteunen initiatieven die hun veiligheid vergroten. Daarbij verdient de aanpak van antisemitisme extra aandacht. Dit thema verdwijnt nu vaak in de breedte van het antidiscriminatiebeleid, terwijl Jodenhaat de laatste tijd helaas sterk toeneemt. De SGP Ede vindt dat hier stevig tegen opgetreden moet worden.

Concreet:

- ▶ De gemeente heeft een meldpunt discriminatie en geweldsincidenten waar inwoners melding kunnen maken van onveilige situaties.
- ▶ Overlast in de woonomgeving door burens of verwarde personen is in toenemende mate een probleem en kan snel escaleren. Het inzetten van bijvoorbeeld buurtbemiddeling kan hierbij helpend zijn.
- ▶ De SGP Ede steunt een lokale aanpak tegen antisemitisme met samenwerking tussen gemeente, politie en OM. Onderwijs over de Holocaust wordt gestimuleerd zoals een lespakket en/of bezoek aan een museum.
- ▶ Verstoringen tijdens bijeenkomsten of herdenkingen zoals 4 mei moeten voorkomen worden om respect voor de (lokale) oorlogsgeschiedenis en de Joodse gemeenschap te waarborgen.

De SGP Ede steunt een lokale aanpak tegen antisemitisme met samenwerking tussen gemeente, politie en OM.

4.

VOOR EEN GOED BEREIKBAAR EDE

Verkeer en vervoer blijven belangrijke aandachtspunten. Het toenemende aantal auto's vraagt om slimme en toekomstbestendige oplossingen. De SGP Ede wil doorgaande verkeersstromen zoveel mogelijk buiten woonkernen houden om leefbaarheid en veiligheid te waarborgen. Openbaar vervoer speelt een belangrijke rol en moet efficiënt en toegankelijk worden ingezet. Daarnaast verdient fietsverkeer prioriteit, met veilige en goed onderhouden fietspaden én maatregelen om fietsen aantrekkelijker te maken. De SGP Ede zet zich in voor een evenwichtige aanpak, waarbij verduurzaming van het vervoer hand in hand gaat met praktische oplossingen voor inwoners.

Optimale doorstroom

Om de bereikbaarheid te vergroten pakt de gemeente actuele verkeersknelpunten aan.

Concreet:

- ▶ De SGP Ede wil onderzoek naar een betere doorstroming op de Klinkenbergerweg en de kruising bij Ziekenhuis Gelderse Vallei. Daarnaast inventariseren we andere verkeersknelpunten in onze gemeente en prioriteren we de aanpak hiervan.
- ▶ De SGP Ede streeft naar een optimale ontsluiting van woonwijken zowel voor de auto, fiets en OV.
- ▶ Door snelfietsroutes aan te leggen en ontbrekende schakels in het fietspadennetwerk te vullen, moedigt de gemeente inwoners aan om vaker te fietsen.
- ▶ De geplande fietsonderdoorgang onder de Emmalaan wordt gerealiseerd.
- ▶ In elke wijk zijn voldoende parkeerplaatsen voorhanden.
- ▶ De gemeente zorgt voor een actuele Koersnota Mobiliteit. Hierin staat hoe de gemeente komende jaren omgaat met verkeer en vervoer.
- ▶ Samen met NS/ProRail realiseren we een fietsonderdoorgang onder het spoor ter hoogte van de Lumièrestraat in Ede.

Station Veenendaal-De Klomp, De Klomp.

Veiligheid

Ieder leven telt. Daarom is verkeersveiligheid voor de SGP Ede heel belangrijk. De inzet is om verkeersstromen zo te geleiden dat iedereen op een zo veilig mogelijke manier kan deelnemen aan het verkeer. De wegen naar en rond scholen hebben de speciale aandacht.

Door de toename van snellere, elektrische (bak) fietsen mag de veiligheid op de fietspaden niet in het geding komen. De SGP Ede wil dat alle fiets- en voetpaden veilig zijn. Het onderhoudsniveau moet op orde zijn, ook in het buitengebied.

**Ieder leven telt.
Daarom is verkeersveiligheid voor de SGP Ede heel belangrijk.**

Verkeersveiligheid rond scholen hebben speciale aandacht.

Concreet:

- ▶ We willen veilige fiets- en wandelroutes van en naar scholen.
- ▶ De gemeente werkt samen met maatschappelijke organisaties, scholen en bedrijven om veilig verkeersgedrag te bevorderen.
- ▶ Doorgaande wegen blijven in principe 50 km/h, tenzij verkeersveiligheid anders vereist. In woonwijken geldt een veilige maximumsnelheid van 30 km/h. Deze wegen moeten dan ook qua inrichting voldoen aan de bijbehorende richtlijnen.
- ▶ Te hard rijden in de wijk moet streng worden aangepakt. Inzet van mobiele flitspalen kan hierbij helpend zijn.
- ▶ We verkennen de mogelijkheden voor een extra fietstunnel onder de N224.
- ▶ Kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals voetgangers en fietsers, krijgen voorrang bij de inrichting van wegen en kruispunten om hun veiligheid zoveel als mogelijk te waarborgen.
- ▶ We willen voldoende brede fietspaden die toegankelijk zijn voor elke fietser, zodat de verkeersveiligheid gewaarborgd blijft. In de bebouwde kom zijn zoveel mogelijk verlicht.

Openbaar vervoer

De SGP Ede wil het OV zo schoon mogelijk geregeld hebben.

De busdiensten naar de dorpen houden onze aandacht. Dat geldt ook voor de aansluiting van de Buurtbus op alle wijken. Hierbij moeten we ervoor zorgen dat dat kwetsbare ouderen en kinderen niet te lang onderweg zijn.

Concreet:

- ▶ We streven naar snelle en betrouwbare OV-verbindingen naar alle dorpen, waarbij woonwijken en bedrijventerreinen optimaal bereikbaar zijn. De gemeente zet zich bij de provincie hiervoor in.
- ▶ Er komen voldoende (snel)laadpalen in de openbare ruimte om elektrisch vervoer te stimuleren.
- ▶ Er komen voldoende oplaadpunten voor elektrische fietsen in het centrum. Ook willen we voldoende (beveiligde) fietsenstallingen.
- ▶ De gemeente werkt samen met bedrijven en werknemers om duurzaam vervoer naar werklocaties te realiseren, zoals elektrische fietsen en scooters, collectief vervoer en slimme mobiliteit.
- ▶ We gaan door met de buurtbus en Valleihopper.
- ▶ De gemeente heeft een voorbeeld-functie. Daarom is het belangrijk dat het gemeentelijk wagen- en machinepark verder wordt verduurzaamd. Er wordt rekening gehouden met de (on)mogelijkheden van het energienetwerk.

Bushalte Kruisbeekweg, Lunteren.

We streven naar snelle en betrouwbare OV-verbindingen naar alle dorpen, waarbij woonwijken en bedrijventerreinen optimaal bereikbaar zijn.

5.

TOEGANKELIJK VOOR MENS EN MARKT

De SGP Ede zet zich in voor een gezonde economie die voorziet in ons levensonderhoud en bijdraagt aan het welzijn van de samenleving. Recreatie brengt ontspanning en geeft ons de gelegenheid te genieten van de schepping.

Lokale economie

De gemeente stimuleert economische ontwikkeling die past bij de lokale beroepsbevolking. Daarom maken we doordachte ruimtelijke keuzes om een goede balans te behouden tussen economie, milieu, wonen, werken en recreëren. Duurzaamheid en efficiënt ruimtegebruik staan centraal.

“ We zetten ons in voor een gezonde economie die voorziet in ons levensonderhoud en bijdraagt aan het welzijn van de samenleving.

Concreet:

- ▶ De gemeente zorgt voor goede communicatie tussen de gemeente en bedrijven.
- ▶ De gemeente blijft zich inzetten voor een positief vestigingsklimaat voor ondernemers, van ZZP'ers tot grote(re) bedrijven.
- ▶ De gemeente heeft een accountmanager die bedrijven helpt met al hun vragen en problemen.
- ▶ De gemeente stimuleert ondernemers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen en biedt hierbij ondersteuning.
- ▶ We zijn terughoudend met het opleggen of verhogen van lokale lasten voor ondernemers.
- ▶ Voor het World Food Center (WFC) zoeken we een andere benaming die past bij de eigenheid van Ede.
- ▶ Er komen geen nieuwe grote wijkwinkelcentra die als concurrent voor het centrum van Ede fungeren. Bestaande centra houden we vitaal.

Het Laar, Wekerom.

De SGP Ede wil de lokale economie stimuleren om werkgelegenheid voor onze inwoners te creëren.

Economie van de toekomst

Het economisch leven ontwikkelt snel en vraagt om flexibiliteit en vooruitdenken. Dat betekent dat we niet star vasthouden aan bestaande structuren. Tegelijkertijd mag de mens geen slaaf worden van de economie.

Nieuwe ontwikkelingen zoals AI en toenemende digitalisering, hebben grote invloed op de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven. De gemeente moet proactief inspelen op deze ontwikkelingen en een ondersteunende rol vervullen.

Concreet:

- ▶ Innovatie wordt gestimuleerd door het gericht adviseren waar fondsen te krijgen zijn om de innovatie te ondersteunen.
- ▶ De gemeente trekt toekomstgerichte, innovatieve bedrijven aan door samen te werken binnen een regionaal beleid.
- ▶ Streekeconomie krijgt blijvende aandacht, zodat regionale producten en samenwerkingen verder kunnen floreren.
- ▶ We verkennen het vormen van een ondernemersfonds, gericht om samen met Edese bedrijven te investeren in toekomstige ontwikkelingen.
- ▶ De gemeente ondersteunt en stimuleert circulaire initiatieven.
- ▶ We kijken nadrukkelijk naar inbreiding op bestaande bedrijventerreinen.

Visie op de arbeidsmarkt

De SGP Ede wil de lokale economie stimuleren om werkgelegenheid voor onze inwoners te creëren, passend bij de Edese behoeften.

Daarom verwacht de SGP Ede van de lokale bedrijven dat zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid hierin nemen.

Concreet:

- ▶ Voldoende werkgelegenheid voor alle opleidingsniveaus, jongeren en schoolverlaters.
- ▶ Samenwerking met de sociale dienst en UWV bij het vervullen van vacatures wordt bevorderd.
- ▶ De gemeente stimuleert ondernemers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en mensen die re-integreren, passend werk aan te bieden.
- ▶ Arbeidsmigratie mag geen gemakkelijke oplossing zijn voor tekorten op de arbeidsmarkt zolang een groot aantal Nederlanders nog in de bijstand zit. De gemeente zet in op het activeren van werkzoekenden uit de eigen regio.
- ▶ Werkgevers worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor het welzijn van arbeidsmigranten ten aanzien van huisvesting, zorg en begeleiding.
- ▶ Alleenstaande ouders met jonge kinderen moeten worden vrijgesteld van de sollicitatieplicht. Dit kan tijdelijk ook gelden voor inwoners met zorg- en vrijwilligerstaken.
- ▶ De gemeente heeft ook oog voor de groeiende groep ouderen, die door hun ervaring een (soms onbekend) potentieel hebben.

Voldoende groen, water, speelvoorzieningen in nieuwe bestemmingsplannen.

Recreatie

Mensen hebben behoefte aan ontspanning. De SGP Ede wil daarom bijdragen aan recreatie die Bijbels verantwoord is en oog heeft voor de omgeving. De gemeente moet vooral goede randvoorwaarden scheppen, waarbij recreatie en natuur in balans blijven.

De toegankelijkheid van natuur staat onder druk door steeds strengere regels en beperkingen. De SGP Ede verzet zich tegen de trend waarbij de mens steeds meer uit de natuur wordt geweerd. De SGP Ede vindt dat recreatie en natuurbelangen in evenwicht moeten blijven en dat inwoners toegang moeten houden tot groene gebieden. Natuur is ook een speel- en leerplek voor onze jonge inwoners.

De gemeente werkt aan het behoud en de ontwikkeling van recreatie- en groengebieden, en waarborgt de toegankelijkheid voor inwoners en bezoekers.

Concreet:

- ▶ De gemeente werkt aan het behoud en de ontwikkeling van recreatieterreinen, natuur- en groengebieden, en waarborgt de bereikbaarheid en toegankelijkheid voor inwoners en bezoekers.
- ▶ Recreatievoorzieningen maken geen onevenredige inbreuk op het buitengebied en de belangen van agrariërs. Waar mogelijk wordt de samenwerking met agrariërs gezocht.
- ▶ De SGP Ede wil dat bij nieuwe bestemmingsplannen voldoende groen, water, speelvoorzieningen en wandel- en fietspaden worden meegenomen.
- ▶ De SGP Ede wil dat de eigenheid van onze dorpen en buurtschappen bewaard blijft, en is daarom geen voorstander van massale recreatie. Waar dit al plaatsvindt, moet er goede infrastructuur en toezicht zijn.
- ▶ De gemeente moet erop toezien dat er bij recreatieplekken buiten de bebouwde kom voldoende parkeergelegenheid is, bijvoorbeeld bij campings en speelweiden.

6.

EEN VERSTANDIG FINANCIËEL BELEID

De gemeente voert een verantwoord financieel beleid en zorgt ervoor dat inkomsten en uitgaven in balans blijven. De SGP Ede zet zich in voor een solide financiële basis, waarbij uitgaven zorgvuldig worden afgewogen en doelmatig worden besteed.

Hoewel de gemeente steeds meer taken van het Rijk krijgt toebedeeld, blijven de bijbehorende financiële middelen vaak achter. Dit vraagt om efficiënte inzet van middelen, zodat essentiële voorzieningen gewaarborgd blijven zonder de lokale lasten onnodig te verhogen. De SGP Ede pleit voor een eerlijke verdeling van middelen vanuit het Rijk en zet zich in voor financiële transparantie en verantwoord bestedingsbeleid.

Transparantie

De SGP Ede streeft naar transparantie als dat kan, ook op financieel gebied. De risicoparagraaf (onderdeel van de begroting) is een essentieel onderdeel van deze verantwoording.

Het gaat om belastinggeld dat merendeels wordt opgebracht door inwoners. Als de gemeente verantwoord met haar financiën omgaat, vergroot dat de bereidheid tot het betalen van gemeentelijke belastingen en heffingen.

Concreet:

- ▶ De gemeente publiceert jaarlijks een overzicht van de financiële situatie, zodat inwoners inzicht krijgen in de beschikbare middelen.
- ▶ Alle bestedingen worden duidelijk verantwoord, met een overzicht van waar en hoe het geld wordt besteed.
- ▶ De risicoparagraaf wordt altijd meegenomen in de begroting, zodat mogelijke financiële risico's inzichtelijk zijn voor alle betrokkenen.
- ▶ Bij een onderzoek zijn we transparant over de kosten hiervan.

De gemeente publiceert jaarlijks een overzicht van de financiële situatie voor inwoners.

Financieel beleid

De SGP Ede is voor een doelmatig financieel beleid, waarbij de kerntaken van de gemeente niet in het gedrang komen. De SGP Ede pleit voor een sluitende begroting. De rekening van het huidige beleid mag niet bij de toekomstige generaties neergelegd worden. De gemeenteraad stuurt op hoofdlijnen het financiële beleid van de gemeente en stelt de daarvoor benodigde kaders. Hierdoor kunnen belastingen en tarieven zo laag mogelijk gehouden worden.

Concreet:

- ▶ De gemeente heeft een structureel sluitende begroting.
- ▶ Aflossen op leningen blijft noodzakelijk.
- ▶ Bij belastingverhoging is de SGP Ede terughoudend, de OZB verhogen we maximaal met een inflatiecorrectie.
- ▶ Tarieven van rioolrecht, afvalstoffenheffing etc. zijn kostendekkend.
- ▶ Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is mogelijk voor inwoners die van een laag inkomen moeten rondkomen.
- ▶ De hondenbelasting is maximaal kostendekkend.
- ▶ De uitgaven ten behoeve van de ambtelijke organisatie staan in verhouding tot de doelstellingen en kerntaken van de gemeente. Langdurige inhuur van (duurdere) externe partijen wordt tegengegaan.
- ▶ Uitgaven worden verantwoord besteed aan de juiste doelen, tegen een prijs die niet hoger is dan noodzakelijk. Het opbouwen van reserves is belangrijk om eventuele tegenvallers op te vangen.

De gemeente houdt een structureel sluitende begroting, zodat lasten niet bij toekomstige generaties terechtkomen.

7.

DE BESTE BOEREN IN EEN VITAAL BUITENGEBIED

Zonder boeren geen toekomst. Voor de SGP Ede is dit al meer dan 100 jaar prioriteit.

We zetten daarom in op de boer die verder wil met zijn bedrijf.

Vanuit de Bijbel heet dit: de aarde bouwen en bewaren.

Boeren zorgen voor ons voedsel

In gemeente Ede schreven recent ruim 80 boeren zich in voor de landelijke opkoopregeling. Het aantal boeren neemt al decennialang af en dat maakt het landelijk gebied en de sector kwetsbaar.

De SGP Ede wil nu inzetten op boeren die doorgaan, en zoeken naar mogelijkheden om jonge boeren te laten starten.

Onze inzet in Ede en Regio Foodvalley is niet langer alleen het aanjagen van innovaties op het gebied van eiwittransitie en precisielandbouw. Hier hoort ook laagdrempelige voedselproductie van groente, vlees, eieren en zuivel bij. Dit doen we met zo weinig mogelijk verlies van voedingsstoffen via bodem, lucht en water.

In tijden van hoge prijzen en afnemende voedselzekerheid is het belangrijk dat mensen weten waar voedsel vandaan komt. We stimuleren daarom korte ketens om onze zelfvoorzieningsgraad te verhogen.

We bevorderen voedseleducatie om meer aandacht te creëren voor de herkomst van voedsel. De verkaveling van de gronden in verschillende sterk versnipperde gebieden, zoals het gebied tussen Ede en Lunteren, moet worden verbeterd om het aantal transportbewegingen te verlagen. Daardoor kunnen boeren investeren in langjarige bodemvruchtbaarheid en het vasthouden van water, CO² en stikstof.

Concreet:

- ▶ Lokale initiatieven worden ondersteund. Omdat de afzetmarkt van biologische producten beperkt is, gaat de steun ook naar reguliere agrarische producten.
- ▶ We stimuleren en faciliteren startende en blijvende boeren.
- ▶ Agrariërs zijn ook landschapsbeheerders; de gemeente zet in op een beheerbudget gericht op lange termijn voor het onderhoud aan bermen, akkerranden en houtwallen. Gelden vanuit de toeristenbelasting kunnen hiervoor worden ingezet.
- ▶ Bij het verpachten van gemeentelijke gronden hebben langjarige pachtcontracten de voorkeur, zodat er ruimte komt om te investeren in bodem en natuur. Dit gebeurt nadrukkelijk met realistisch landbouwkundig gebruik.
- ▶ Onderlinge kavelruil (herverkaveling) wordt gestimuleerd en gebiedsgericht op initiatief van boeren gecoördineerd
- ▶ Biodiversiteit en natuurbeleid mogen geen afbreuk doen aan gezond ondernemerschap.
- ▶ We onderzoeken waar de (juridische) mogelijkheden liggen voor een maximalisering qua oppervlakte als het gaat om bonte teelt en sierteelt.
- ▶ De aanwezigheid van vee in de wei wordt concreet gestimuleerd. Dit heeft tal van voordelen: de verbindende waarde tussen boer en burger, de aantrekkelijkheid voor toerisme, de bijdrage aan biodiversiteit, het behoud van het karakteristieke landschap en het dierenwelzijn.

Zorg voor boeren

Boeren en tuinders zijn ondernemers en verdienen gemeentelijke steun. Zij zijn onmisbaar voor onze voedselvoorziening en leveren een waardevolle bijdrage aan natuurbeheer en landschapsbehoud. De gemeente creëert ruimte voor deze bedrijven om economisch gezond te blijven en hanteert hierbij praktische en ondersteunende regelgeving die een goede bedrijfsvoering niet belemmert.

**Zonder boeren
geen toekomst.**

De Valk.

Concreet:

- ▶ Nieuwe en bestaande agrarische bedrijven krijgen indien nodig actieve begeleiding om soepel door procedures en vergunningstrajecten te komen.
- ▶ Regels zijn eenduidig, terughoudend en gericht op bescherming. Niet op belemmering van ondernemerschap. Boeren moet lonend zijn.
- ▶ Voor boeren en tuinders voert de gemeente een soepel beleid, met praktische ondersteuning bij vergunningverlening en bedrijfsontwikkeling.
- ▶ De gemeente ondersteunt, waar mogelijk, agrariërs die (deels) stoppen met hun bedrijfsactiviteiten bij het ontwikkelen van nieuwe of aanvullende economische activiteiten.
- ▶ Er worden zones in het buitengebied aangewezen waar niet meegewerkt wordt aan bestemmingsplanwijzigingen die het agrarische landschap ingrijpend veranderen. Hierdoor blijft er voldoende ruimte beschikbaar voor de voedselproductie.
- ▶ De SGP Ede is tegen gedwongen uitkoop van boeren.

Stikstof, PAS-melders en vergunningskwesties

Onduidelijke en steeds veranderende regelgeving vanuit Brussel en Den Haag heeft ertoe geleid dat veel ondernemers, agrariërs en andere initiatiefnemers met terugwerkende kracht geen geldige natuurvergunning hebben. De gevolgen zijn ingrijpend: bedrijven en instellingen uit allerlei sectoren worden geconfronteerd met juridische onzekerheid en grote financiële problemen.

Voor veel agrarische ondernemers speelt dit probleem al langer door de situatie rondom PAS-melders. Recente rechterlijke uitspraken brengen ook tal van andere bedrijven en instellingen in de knel. Intern saldeerders verkeren in grote onzekerheid, vaak zonder zich volledig bewust te zijn van de risico's die ze lopen. De impact van deze situatie is niet alleen zakelijk, maar ook persoonlijk en maatschappelijk voelbaar.

Wij steunen een wolvenvrije zone: gebieden waar de wolf actief geweerd en beheerd wordt.

Wolf

De terugkeer van de wolf in Nederland en ook in onze regio is een ontwikkeling die vraagt om realistisch beleid, gericht op veiligheid en bescherming van mens en dier.

Daarom is de SGP Ede van mening dat een roofdier zoals de wolf niet past in een groot deel van onze gemeente waar mensen, kinderen, wandelaars, fietsers en dieren op kleine schaal samenleven. Angst onder inwoners en schade bij boeren zijn reëel. Schapen, kalveren en zelfs pony's worden aangevallen.

Concreet:

- ▶ De gemeente ondersteunt ondernemers in situaties waarin banken of andere partijen zich vanwege het ontbreken van een geldige vergunning terugtrekken.
- ▶ Er komt een actieve lobby bij de landelijke en Europese overheden om de vervallen vergunningen te legaliseren en eerder vergunningsvrije situaties alsnog te erkennen.
- ▶ Bij handhaving weegt de gemeente zorgvuldig de evenredigheid en maatschappelijke gevolgen per situatie. Waar nodig is zij terughoudend in het handhaven als dat tot onrechtvaardige situaties leidt.

Concreet:

- ▶ Wij steunen een wolvenvrije zone: gebieden waar de wolf actief geweerd en beheerd wordt.
- ▶ De gemeente draagt actief bij aan de monitoring van probleem-wolven.
- ▶ Er moet actieve voorlichting komen over het risico van de wolf voor gezinnen, veehouders en natuurbezoekers.
- ▶ De burgemeester moet zo nodig binnen zijn bevoegdheden de mogelijkheden benutten om problematische wolven te verjagen of beheren.

8.

KRACHTIG SOCIAAL BELEID, MENSELIJK UITGEVOERD

De SGP Ede vindt het belangrijk dat iedereen mee moet kunnen doen in de samenleving. Gelukkig gaat dit met de meeste inwoners goed. Maar dit lukt niet iedereen. Inwoners die daarbij hulp nodig hebben verdienen zorg, ondersteuning en bescherming. Kerken, scholen en maatschappelijke instellingen spelen hierin een belangrijke rol en worden intensief betrokken bij het gemeentelijke beleid.

Welzijn, jeugd- en jongerenwerk

In het sociaal domein zijn veel vrijwilligersorganisaties actief, vaak verbonden aan kerken of maatschappelijke organisaties. De SGP Ede is kritisch op het uitbesteden van welzijnstaken aan grote organisaties, omdat dit kleinere en lokaal gewortelde initiatieven kan verdringen. Keuzevrijheid moet mogelijk blijven.

Buurtweg, Ederveen.

Concreet:

- ▶ Lokaal actieve maatschappelijke organisaties en initiatieven op het gebied van zorg en welzijn verdienen gemeentelijke steun.
- ▶ Jeugd- en jongerenwerk krijgen ondersteuning. Maatschappelijke organisaties en kerken geven we de ruimte om dit op hun eigen manier in te vullen.
- ▶ De gemeente bevordert het werk van maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van armoedebestrijding, begeleiding van statushouders, schuldhulpverlening en het tegengaan van eenzaamheid, zoals de Voedselbank, sociale fondsen en repair-cafés.
- ▶ De SGP Ede wil samen met scholen, kerken en lokale organisaties zelfmoordpreventiebeleid opstellen. Dit beleid sluit aan bij de landelijke wet integrale suïcidepreventie.
- ▶ Een betrokken en kritische adviesraad sociaal domein (ASDE) krijgt de nodige ondersteuning.

Lokaal actieve maatschappelijke organisaties en initiatieven op gebied van zorg en welzijn verdienen gemeentelijke steun.

Hart voor gezinnen

Het klassieke gezin van man, vrouw en kinderen is vanouds en overal op de wereld dé pijler van de maatschappij. Als in een gezin liefde woont, bloeien vaders, moeders en kinderen op. De overheid moet het gezin daarom koesteren en beschermen. Toch vormt het individu vaak het uitgangspunt van gemeentelijk beleid. De SGP Ede wil het gezin weer in ere herstellen. We hechten aan de primaire verantwoordelijkheid van ouders voor de opvoeding en het opgroeien van hun kinderen.

Concreet:

- ▶ De gemeente zet zich in voor passende en betaalbare huisvesting voor jonge stellen (<35 jaar).
- ▶ Het bieden van laagdrempelige steun aan jonge ouders bij opvoedingsvragen, kan met behulp van vrijwilligersorganisaties en kerken worden gerealiseerd.
- ▶ De gemeente stimuleert door het nemen van concrete en creatieve maatregelen dat ouders bereid zijn meer kinderen te ontvangen.
- ▶ De gemeente ontwikkelt positief lokaal gezinsbeleid en bundelt de ondersteuning voor jeugd en gezin in een gemeenschappelijk loket.
- ▶ Bij winkelcentra en andere drukbezochte plekken worden (meer) gezinsparkeerplaatsen gecreëerd.

Jeugdzorg

Gezinnen staan onder grote druk, zoals blijkt uit het afgenomen welbevinden van jongeren en de sterk gestegen vraag naar jeugdhulp. Kinderen met gescheiden ouders zijn volgens het Nederlands Jeugdinstituut helaas oververtegenwoordigd in alle vormen van jeugdhulp. De maatschappelijke gevolgen van scheidingen zijn gigantisch. Toch kijkt de politiek vaak weg van deze rauwe realiteit. De SGP Ede maakt zich hierover grote zorgen, het welzijn van jongeren gaat ons aan het hart. De kosten van de jeugdzorg blijven toenemen. Dit vraagt om een kritische inzet van gemeentelijke budgetten, met focus op preventie en passende zorg.

De SGP Ede vindt dat er bij jeugdhulp regelmatig teveel van de gemeente wordt verwacht. De stabiele basis van een gezin voorkomt veel problemen. Het leven is niet maakbaar. Daarom is er niet direct professionele hulp nodig bij iedere tegenslag in het opgroeien. De primaire verantwoordelijkheid voor de zorg en opvoeding ligt bij de ouders.

Ook wil de SGP Ede dat de gemeente strikter afbakent wat zij als jeugdhulp ziet en wat niet. Dat helpt om te bepalen waaraan al dan niet publiek geld wordt uitgegeven. Dit vraagt om een duidelijke visie, consistent beleid en scherpe(re) keuzes.

“ De SGP Ede maakt zich zorgen, het welzijn van jongeren gaat ons aan het hart.

Concreet:

- ▶ Een laagdrempelig jeugdteam of 'Centrum voor Jeugd en Gezin' biedt toegankelijke ondersteuning.
- ▶ De gelden voor jeugdhulp worden efficiënt ingezet, met nadruk op structurele financiering vanuit het Rijk. Een eigen bijdrage van ouders is bespreekbaar.
- ▶ De gemeente geeft prioriteit aan het versterken van relaties en preventie van (v) echtscheidingen. Er komt een laagdrempelig en zichtbaar loket voor hulpvragen over relaties, huwelijk en gezin. De gemeente draagt hier indien nodig aan bij.
- ▶ Jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking dreigen door de veranderende samenleving tussen wal en schip te vallen. Snellere en betere samenwerking tussen school, zorgaanbieder en gezin zorgt voor passende hulp en ondersteuning.
- ▶ De positie van ouders dient te worden geborgd als ze worden geconfronteerd met ingrijpende maatregelen van de kindbescherming.
- ▶ Jongeren die niet thuis kunnen wonen, worden zoveel mogelijk opgevangen in een gezinshuis of pleeggezin. Het aantal jongeren dat in gesloten jeugdzorg verblijft dient zoveel mogelijk beperkt te worden.
- ▶ Pleegouders en gezinshuisouders worden actief ondersteund.
- ▶ Specialistische jeugdhulp wordt regionaal georganiseerd, met minimale administratieve lasten voor aanbieders.
- ▶ De gemeente is verantwoordelijk voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld en houdt toezicht op goed feitenonderzoek bij jeugdbescherming.
- ▶ De gemeente moet de jeugdhulp doelmatiger en doeltreffend inrichten zodat het de vraag naar hulp en ondersteuning weer onder controle krijgt.

Zorg en welzijn, vrijwilligers en mantelzorgers

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) legt de verantwoordelijkheid bij inwoners. De gemeente ondersteunt met zorg, begeleiding en hulp aan huis. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn hierbij onmisbaar en verdienen actieve ondersteuning.

Ziekenhuis Gelderse Vallei.

Vrijwilligers en mantelzorgers zijn onmisbaar en verdienen actieve ondersteuning.

Concreet:

- ▶ Inwoners behouden keuzevrijheid binnen de WMO, zodat zij zorg kunnen krijgen die past bij hun levensovertuiging.
- ▶ Sociale wijkteams blijven laagdrempelig en toegankelijk voor directe ondersteuning.
- ▶ Er wordt onderzoek gedaan naar een passende waardering voor vrijwilligers. Initiatieven voor een passende waardering worden ondersteund.
- ▶ Mantelzorgers ontvangen een jaarlijkse waardering van de gemeente. Er komt meer aandacht voor respijtzorg en andere manieren om mantelzorgers te ondersteunen.
- ▶ Wijkverpleegkundigen blijven cruciaal voor directe hulp aan hulpbehoevenden.
- ▶ De gemeente biedt goede voorzieningen voor psychosociale hulp, met keuzevrijheid voor levensbeschouwelijke instellingen.
- ▶ De gemeente biedt vrouwen die ongewenst zwanger zijn laagdrempelige psychosociale ondersteuning en helpt bij opvang, huisvesting en zorg voor hun kind.
- ▶ De opleidingseisen voor zorgverleners moeten realistisch en proportioneel zijn, passend bij het type zorg dat verleend wordt. Het is belangrijk dat juist MBO-geschoolde mensen inzetbaar blijven voor de sector.

Werk, inkomen en arbeidsmarkt

Zowel betaald als onbetaald werk draagt bij aan de samenleving. De SGP Ede erkent de grote waarde van vrijwilligerswerk en (mantel)zorg, en beschouwt deze als gelijkwaardig aan betaalde arbeid. Iedereen is verantwoordelijk voor verwerving van een eigen inkomen, maar de gemeente biedt steun aan degenen die dat niet zelf kunnen. Het sociale zekerheidssysteem is een vangnet, geen hangmat.

Samen met bedrijven organiseert de gemeente leer-werkplekken voor het opdoen van werk-ervaring.

Concreet:

- ▶ Samen met bedrijven organiseert de gemeente leer-werkplekken voor het opdoen van werkervaring.
- ▶ Inwoners met een uitkering leveren indien mogelijk een tegenprestatie, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk.
- ▶ De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt gestimuleerd via samenwerking tussen scholen en bedrijven.
- ▶ De gemeente geeft het goede voorbeeld door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen de organisatie een plek te geven.
- ▶ De gemeente zet zich in voor een brede uitvoering van de banenafpraak, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als bij lokale werkgevers.
- ▶ Schuldhelpverlening wordt toegankelijker gemaakt met hulp van maatjes en persoonlijke dienstverlening. Maatschappelijke organisaties die daarin actief zijn, worden voldoende ondersteund.

- ▶ Er wordt budgetbegeleiding geboden vanuit de gemeente, als instrument om schuldhulpverlening te voorkomen.
- ▶ De SGP Ede wil een kwijtscheldingsbeleid voor burgers die buiten hun toedoen niet meer aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen.
- ▶ Een ruimhartig minimabeleid omvat kwijtschelding van belastingen, bijzondere bijstand en ziektekostenverzekeringen. Gezinnen met opgroeiende kinderen hebben onze bijzondere aandacht.
- ▶ De gemeente voorkomt de armoedeval door eraan bij te dragen dat (meer) werken financieel aantrekkelijker is dan het ontvangen van een uitkering.
- ▶ We werken met een passende, aanvullende inkomensondersteuning (130% norm) met een doelmatige toekenning.

“ We voeren actief beleid om uithuiszettingen te voorkomen.

Dak- en thuislozen

Iedere inwoner van Ede verdient een dak boven het hoofd. Helaas zijn er ook in onze gemeente mensen die door persoonlijke omstandigheden, schulden, scheiding of psychische problemen op straat komen te staan. De SGP Ede wil dat niemand in Ede buiten hoeft te slapen. We zetten in op menswaardige opvang, begeleiding en uitzicht op herstel.

Concreet:

- ▶ We blijven inzetten op bemoeizorg om het vertrouwen de buitenslapers terug te winnen, en een passende zorg en begeleiding aan te bieden.
- ▶ De SGP Ede is voorstander van passende opvang voor dak- en thuislozen.
- ▶ We voeren actief beleid om uithuiszettingen te voorkomen.
- ▶ We maken afspraken met woningcoöperaties over goede doorstroomregelingen, zodat de opvangplekken niet overvol raken.
- ▶ De gemeente zorgt voor dag- en nacht-opvang, 365 dagen in het jaar.

Ruimte voor verschil

De SGP Ede streeft naar een samenleving waarin iedereen, ongeacht achtergrond of beperking, welkom is en zich gewaardeerd voelt. God heeft alle mensen uniek geschapen, ieder leven is daarom intrinsiek waardevol en verdient bescherming.

Vanuit Bijbelse naastenliefde zien we om naar kwetsbare mensen in hun situatie en bieden we ondersteuning waar nodig. De gemeente speelt een verbindende en faciliterende rol, met aandacht voor toegankelijkheid en maatschappelijke betrokkenheid.

Inclusie vraagt om wederzijds respect en ruimte voor verschil. De regenboog verwijst naar Gods goedheid en trouw en is daarom geen geschikt symbool voor diversiteitsbeleid. Het gebruik van de regenboog voor promotie van diversiteitsbeleid staat dan ook haaks op onze Bijbelse uitgangspunten.

Het Nieuwe Erf, Lunteren.

Concreet:

- ▶ De gemeente waarborgt dat niemand wordt gedwongen tegen het eigen geweten in te handelen. Vrijheid van meningsuiting en geloofsvrijheid blijven leidende principes.
- ▶ De gemeente kiest voor een brede aanpak van inclusie (meedoen), waarin aandacht is voor de hele samenleving zonder nadruk op specifieke groepen of thema's.
- ▶ Ede is een gemeente voor iedereen, het promoten van specifieke doelgroepen of genderideologie is daarbij niet gewenst.
- ▶ Inclusiebeleid richt zich op toegankelijkheid van publieke gebouwen, digitale diensten en openbare ruimtes, zodat iedereen kan deelnemen aan de samenleving.
- ▶ Vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare mensen in knelsituaties, zoals ouderen, mensen met een beperking en jongeren met psychosociale problemen, krijgen gemeentelijke ondersteuning.
- ▶ Landelijke thema's die niet in onze gemeente spelen laten we buiten ons inclusiebeleid.
- ▶ De gemeente stimuleert initiatieven en evenementen die de samenleving verbinden en respectvol omgaan met onze basale christelijke normen en waarden.

9.

VOOR EEN DUURZAAM EN GEZOND LEVEN

Rentmeesterschap staat centraal in het denken en handelen van de SGP. Het is onze verantwoordelijkheid om goed om te gaan met de schepping en te zorgen voor de volksgezondheid. Een duurzame samenleving waarin we onze kinderen en kleinkinderen niet belasten met de negatieve erfenis van deze tijd is essentieel. Milieuregels worden bij voorkeur op nationaal of internationaal niveau vastgesteld, maar de gemeente speelt een belangrijke rol in het lokaal waarmaken van deze afspraken.

Volksgezondheid

Volksgezondheid is een punt van aandacht voor de overheid. Het is voor ons bruto nationaal geluk belangrijk dat welvaart en welzijn met elkaar in balans zijn. De gemeentelijke overheid kan veel voor haar inwoners betekenen door in volksgezondheid en welzijn te investeren.

Concreet:

- ▶ De gemeente voert permanente campagne om alcoholgebruik in het verkeer te ontmoedigen.
- ▶ Als FoodValleygemeente geven we het goede voorbeeld naar onze inwoners.
- ▶ We promoten duurzaam en gezond leven.
- ▶ Scholen wordt aanbevolen voorlichting te (laten) geven over bewegen, gezonde voeding en het voorkomen van verslavingen.
- ▶ De overheid respecteert het standpunt van inwoners die niet overgaan tot vaccinatie.

Rentmeesterschap

De aarde is door God aan ons toevertrouwd om die goed te beheren. Daarom is zorgvuldig rentmeesterschap essentieel. We willen verantwoord omgaan met hulpbronnen en zorgen voor de schepping, zonder die uit te putten.

We beseffen onze verantwoordelijkheid voor milieu en klimaat, en dat er doordachte maatregelen nodig zijn. Boeren spelen hierin een sleutelrol als beheerders van een groot deel van het landschap.

Concreet:

- ▶ De gemeente betreft inwoners bij beleid rondom klimaat en duurzaamheid, zoals bij de uitvoering van het Regionale Energieperspectief Foodvalley.
- ▶ Het accent bij maatregelen ligt op de haalbare, betaalbare en realistische uitvoering gericht op de huidige energiedoelen, zonder de lat onnodig hoger te leggen.
- ▶ De gemeente stimuleert en ondersteunt inwoners en bedrijven bij duurzame initiatieven.
- ▶ Bij klimaat- en milieubeleid gaat het om grote opgaven. Van belang is dat bewoners, bedrijven en boeren een evenredige bijdrage daaraan leveren, waarbij gelet wordt op realisme en praktische uitvoerbaarheid.

De gemeente kan veel voor haar inwoners betekenen door in volksgezondheid en welzijn te investeren.

Milieu en leefomgeving

De zorg voor het milieu begint lokaal. Door zorgvuldig om te gaan met onze leefomgeving kunnen we Gods schepping beschermen en de kwaliteit van leven verbeteren.

Concreet:

- ▶ De gemeente stimuleert het gebruik van het OV en de fiets om luchtkwaliteit te verbeteren.
- ▶ Agrarische bedrijven worden geholpen met verduurzaming door middel van informatie over en toegang tot subsidies.
- ▶ Initiatieven rond natuureducatie op bijvoorbeeld scholen worden gestimuleerd vanuit de gemeente. Denk aan een schoolmoestuin of een bezoek aan een boerderij.
- ▶ We gaan realistisch om met fijnstof-normen, zodat nieuwe sociale initiatieven in het buitengebied mogelijk blijven. We denken aan (kinder)dagopvang, zorg gerelateerde dagbesteding en gastgezinnen.

Beheer van openbare ruimte

Een groene en prettige leefomgeving bevordert de kwaliteit van leven. Het beheer van water, verhardingen, verlichting, groen en speelvoorzieningen moet toekomstbestendig worden uitgevoerd. Door klimaatverandering wordt het lastiger om het beheer van de openbare ruimte beheersbaar te houden. Dit vraagt om voldoende budget om dit blijvend te realiseren.

Concreet:

- ▶ De gemeente betreft inwoners bij de inrichting van de openbare ruimte.
- ▶ Openbare verlichting wordt duurzamer en lichtvervuiling wordt tegengegaan, met extra aandacht voor 'licht-hotspots' op bedrijventerreinen.
- ▶ Waardevolle natuur zoals bos, heide en houtwallen wordt behouden.
- ▶ De gemeente voert een specifiek bomenbeleid met aandacht voor bestaande bomen, onderhoud en nieuwe aanplant.
- ▶ De gemeente bestrijdt hondenpoepoverlast door regelmatig hondentoiletten te reinigen en voldoende afvalbakken te plaatsen.
- ▶ De gemeente voert voorlichtingscampagnes om hondenbezitters bewust te maken van hun verantwoordelijkheid voor een schone openbare ruimte.
- ▶ De gemeente zorgt voor goed begaanbare trottoir, wandel- en fietspaden en gaat hinderlijk overhangend groen actief tegen.

**De aarde is door God
aan ons toevertrouwd om
die goed te beheren.**

Afval, milieu en houtstook

Het verminderen van afval en het verbeteren van afvalscheiding staan centraal. De vervuiler betaalt, maar afvalinzameling moet kosteneffectief en toegankelijk blijven. We kijken als gemeente anders naar afval, omdat hergebruik van materialen vaak mogelijk is. Als gemeente gaan we hier actief mee aan het werk, eventueel in samenwerking met het ambachtscentrum.

Concreet:

- ▶ Afvalscheiding wordt verbeterd om het milieurendement te verhogen.
- ▶ De kosten van afvalinzameling blijven aanvaardbaar voor inwoners.
- ▶ De gemeente stimuleert en ondersteunt circulaire initiatieven die het mogelijk maken afval weer als grondstof te gebruiken

- ▶ De gemeente zet zich in voor de realisatie van de milieustraat tot een ambachtscentrum, waar hergebruik en reparatie worden gestimuleerd en inwoners materialen kunnen aanbieden voor hergebruik. Dit in samenwerking met het bedrijfsleven.
- ▶ De gemeente adviseert vakkundige installatie en onderhoud van hout gestookte installaties door gekwalificeerde bedrijven, zodat deze voldoen aan geldende regelgeving en veilig functioneren.
- ▶ We verwijzen actief naar betrouwbare informatiebronnen, zonder dit te koppelen aan sturend of ontmoedigend beleid. Ook ondersteunen we voorlichting over verantwoord stoken, onder andere door samen te werken met relevante vakorganisaties en de brandweer.

Duurzame energievoorziening

De energietransitie vraagt actieve inzet van de gemeente met energiebesparing als prioriteit, gevolgd door duurzame opwekking. Betrokkenheid van inwoners en bedrijven is cruciaal. Door elektrificatie ontstaat netcongestie, wat gevolgen heeft voor woningbouw, verduurzaming en zonne-energie. Energievoorziening is niet langer vanzelfsprekend. Een betrouwbaar energienet is essentieel voor het behalen van klimaatdoelen. Dit vraagt om creatieve oplossingen binnen en buiten het bestaande systeem.

De energievoorziening is niet langer vanzelfsprekend.

Concreet:

- ▶ De gemeente verduurzaamt gemeentelijke gebouwen en geeft hiermee het goede voorbeeld.
- ▶ Energiebesparing is belangrijk. Initiatieven die energieverbruik verminderen zijn ook nodig.
- ▶ De gemeente dringt aan op voldoende middelen vanuit het Rijk als landelijke energieambities bij gemeenten worden neergelegd.
- ▶ In het gemeentelijk beleid is aandacht voor zowel warmte als koeling. Nieuwbouw wordt groen en energiezuinig ingericht, met meer openbaar groen en minder betegelde tuinen.
- ▶ Draagvlak voor zonne- en windparken is essentieel. De gemeente betreft inwoners actief bij plannen en zorgt voor eerlijke communicatie.

- ▶ We ontwikkelen visie en beleid om draagvlak voor duurzaamheidsinitiatieven lokaal en regionaal te vergroten. Hierbij zetten we ook in op betrokkenheid van lokale energiecoöperaties en woningbouwcorporaties
- ▶ Bedrijven worden gestimuleerd en gefaciliteerd om hun bedrijfsvoering te verduurzamen.
- ▶ Netbeheerders geven inzicht in de capaciteiten en beperkingen van het energienet, zodat beleid hierop kan worden afgestemd en inwoners goed geïnformeerd zijn. We werken goed met netbeheerders samen om proactief ruimte te kunnen reserveren op het energienet.
- ▶ De gemeente werkt actief mee aan initiatieven die netcongestie tegengaan, zoals het creëren van energiehubs. Indien nodig doen we dat samen met de provincie.

De gemeente verduurzaamt gemeentelijke gebouwen en geeft hiermee het goede voorbeeld.

Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven

De gemeente kan bij uitstek de rol van onafhankelijke adviseur vervullen. Het is van belang dat inwoners zich gesteund weten door de lokale overheid bij het verduurzamen van hun huis, gedrag en leefomgeving. De rol van de gemeente is daarbij vooral faciliteren en ondersteunen waar nodig want: je kunt niet groen doen als je rood staat. De SGP Ede is geen voorstander van structurele subsidiëring van particuliere duurzaamheidsinitiatieven.

Concreet:

- ▶ De gemeente biedt ruimte voor onderzoek naar innovatieve vormen van energieopwekking
- ▶ Windenergie wordt alleen overwogen op locaties met minimale hinder, zoals langs snelwegen en bedrijventerreinen. Draagvlak, geluidsnormen en compensatie voor omwonenden zijn daarbij voorwaarden. Volksgezondheid is leidend, wat betekent dat er duidelijke afstandsnormen worden gehanteerd.
- ▶ De SGP Ede verwelkomt initiatieven van agrariërs die kleine windmolens bij hun boerderijen plaatsen, als manier om lokaal duurzame energie op te wekken en bij te dragen aan hun eigen energievoorziening.
- ▶ Zonnepanelen kunnen het dak op. Voor zonnevelden stelt de gemeente duidelijke kaders: tijdelijkheid, dubbel grondgebruik, en vooral op niet-agrarische locaties. Er komen geen zonnepanelen op locaties die geschikt zijn voor voedselproductie.

Kleine windmolens bij boerderijen.

Het opwekken van duurzame energie

De gemeente is geen initiatiefnemer bij projecten/ initiatieven voor het opwekken van duurzame energie. Dit initiatief ligt bij bedrijven, coöperaties en particulieren. De rol van de gemeente is het faciliteren van projecten die passen in de omgeving en kunnen rekenen op voldoende draagvlak. Het streven is dat de opbrengsten van energieprojecten lokaal blijven.

De gemeente neemt het voortouw in klimaatadaptief handelen.

Klimaatadaptatie

Naast vele andere partijen heeft de gemeente een belangrijke taak in klimaatadaptief handelen. Het gaat dan met name om thema's als wateroverlast, droogte, hitte en risico op overstromingen.

Concreet:

- ▶ De gemeente werkt aan bewustwording en kennis over klimaatadaptief handelen.
- ▶ Bij de aanleg en reconstructie van wegen legt de gemeente een koppeling met bos- en natuurontwikkeling.
- ▶ Bij de herinrichting van buitenruimte en woongebieden werkt de gemeente aan beperking van wateroverlast, droogte en hitte.
- ▶ De gemeente werkt naar een toekomstbestendige landbouw, zonder wateroverlast of watertekort.
- ▶ De gemeente neemt het voortouw in klimaatadaptief handelen, bijvoorbeeld door speelpleinen aan te leggen die ook als wateropvang fungeren, wadi's, groene parkeerplaatsen en natuurvriendelijke oevers.
- ▶ In samenwerking met het waterschap laat de gemeente periodiek een stress-test uitvoeren om de bestendigheid van het rioleringssysteem te testen voor een situatie met extreme neerslag.
- ▶ De gemeente bevordert het plaatsen van een regenton door particulieren. Dit vermindert het gebruik van leidingwater en kan bijdragen aan het voorkomen van overbelasting van het rioolstelsel bij hevige regenbuien.

Hoekelumse Bos, Bennekom.

10.

RUIMTE VOOR ONDERWIJS, ERFGOED EN SPORT

De SGP Ede wil een hechte samenleving, niet een 'naast-elkaar-leving'. Cultuur en aandacht voor cultuurgeschiedenis kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Goed onderwijs is het halve werk.

Cultuur

De SGP Ede vindt cultuurbeleving belangrijk. Het stimuleren van sociaal-culturele activiteiten kan daaraan bijdragen. Culturele activiteiten moeten ontstaan uit particulier initiatief. De gemeente vervult daarbij wel een stimulerende en ondersteunende rol. Er zijn helaas ook cultuuruitingen met een godslasterlijk, aanstootgevend of te shockerend karakter. Deze wil de SGP Ede uit de openbare ruimte weren.

Concreet:

- ▶ De gemeente zorgt voor een toegankelijke bibliotheek met bijbehorende maatschappelijke voorzieningen, zoals hulp bij digitale vraagstukken.
- ▶ Scholen krijgen desgewenst ondersteuning bij natuur- en cultuureducatie. De gemeente geeft hun ruimte voor een eigen invulling, die bij de identiteit van de school past.
- ▶ De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en muziekscholen om muziekonderwijs toegankelijk te maken voor alle kinderen. Mooie initiatieven, zoals schoolorkesten en samenspelprojecten, krijgen waar mogelijk ondersteuning.
- ▶ Omdat uit onderzoek blijkt dat Edenaars overwegend tevreden zijn met het cultuuraanbod, zijn we voorzichtig met extra budget voor cultuur.

Molen 'De Hoop', Lunteren.

Archeologie en erfgoed

Archeologie en erfgoed zijn verbonden met de lokale identiteit van dorp, stad en streek. Wanneer een gemeente monumenten en cultuurhistorisch erfgoed behoudt, is ze aantrekkelijk voor inwoners en toeristen. Kerkgebouwen, vooral de oudere, spelen daarbij een unieke rol. Ze vormen niet alleen historische en architectonische hoogtepunten, maar zijn ook van grote maatschappelijke waarde.

Concreet:

- ▶ De gemeente voert actueel beleid voor archeologie en cultuurhistorie, zodat waardevolle historische elementen en plaatsen behouden blijven en zichtbaar zijn.
- ▶ De gemeente stelt het monumentenbeleid in samenwerking met de gemeenschap vast.

- ▶ Cultuurhistorische verenigingen worden ruimhartig ondersteund door de gemeente.
- ▶ In het bijzonder gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden moeten in goede staat van onderhoud verkeren. Verduurzamen van deze panden is voor de SGP Ede een belangrijk aandachtspunt.
- ▶ In oude en authentieke wijken en straten wordt gebouwd met oog voor de geschiedenis.
- ▶ Straatnamen en standbeelden met historische betekenis worden behouden, met toevoeging van context en educatie waar nodig om inzicht te geven in de geschiedenis.
- ▶ Ook de plaats Ede verdient een eigen museum Oud Ede.
- ▶ De gemeente stelt een kerkenvisie op waarin samen met alle betrokkenen een strategische visie wordt ontwikkeld op de toekomst van kerken in de gemeente. Hierin is aandacht voor het behoud van waardevolle kerkinterieurs, verduurzaming, verbetering van de toegankelijkheid en het delen van kennis over de gebouwen.
- ▶ Bij herontwikkeling van historische gebouwen wordt zorgvuldig omgegaan met de religieuze en culturele waarde van het pand.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Goede huisvesting biedt een gezonde en veilige leeromgeving en sluit aan bij de behoeften van scholen en leerlingen.

Concreet:

- ▶ Schoolbesturen en de gemeente werken samen aan een integraal huisvestingsplan (IHP) dat aansluit bij passend onderwijs en leerlingenvervoer.
- ▶ Duurzame en energiezuinige schoolgebouwen zijn een prioriteit; renovatie is een volwaardig alternatief voor nieuwbouw.
- ▶ Bij wijzigingen in leerlingaantallen past de gemeente tijdig het huisvestingsbeleid aan.
- ▶ Huisvesting wordt aangepast waar nodig om passend onderwijs te ondersteunen.
- ▶ De gemeente ondersteunt scholen in hun autonomie en stuurt niet op samenwerking of fusies.
- ▶ Ventilatie en binnenklimaat krijgen structureel aandacht.

Concreet:

- ▶ Bij afspraken over resultaten van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) staat de inzet van scholen centraal. De gemeente schrijft geen leeropbrengsten of toetsen (zoals een Citotoets) voor aan scholen.
- ▶ De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en bibliotheken om laaggeletterdheid te bestrijden en taalvaardigheid te versterken.
- ▶ Bibliotheken worden ondersteund als kennis- en ontmoetingscentra waar inwoners terecht kunnen voor informatie, debat en sociale interactie rondom taal, geletterdheid en educatie. De bibliotheek-bus blijft behouden voor inwoners in buitengebieden.

Onderwijsachterstanden tegengaan

De gemeente biedt speciale programma's aan om kinderen met een onderwijsachterstand te helpen. Ze krijgt daar ook geld van het Rijk voor. De SGP Ede wil laaggeletterdheid en taalachterstanden effectief aanpakken. Het bevorderen van leesgedrag onder jonge kinderen is hierbij een belangrijk middel.

De SGP Ede wil laaggeletterdheid en taalachterstanden effectief aanpakken.

Thuiszitters

Elk kind heeft recht op onderwijs, maar voor sommige kinderen is school tijdelijk of definitief niet de juiste plek. De gemeente werkt samen met scholen en jeugdhulp om thuiszitten te voorkomen en oplossingen te bieden.

Concreet:

- ▶ Onderwijs en jeugdhulp werken samen om thuiszitten te voorkomen, met als prioriteit voor het belang van het kind.
- ▶ De gemeente minimaliseert wachtlijsten bij zorgaanbieders voor kinderen en jongeren met complexe problematiek.
- ▶ Leerlingen die vanuit een instelling terugkeren naar school, krijgen goede begeleiding.

Concreet:

- ▶ Onderwijs-zorgarrangementen moeten soepel verlopen, zonder dat ouders van het kastje naar de muur worden gestuurd.
- ▶ Zorgaanbieders die aansluiten bij de identiteit van leerlingen, ouders en scholen worden actief ondersteund en gestimuleerd.
- ▶ Gemeenten werken samen om scholen de kans te geven zorgmiddelen te bundelen, zodat ze eigen zorgprofessionals in de school kunnen inzetten.
- ▶ De gemeente ondersteunt het leerlingenvervoer.

Onderwijs en zorg

De gemeente waarborgt dat zorg-, welzijns- en onderwijsbeleid aansluit bij de identiteit van christelijke inwoners en instellingen. Hierbij is ruimte voor eigen invulling door scholen, verenigingen en organisaties.

De gemeente draagt verantwoordelijkheid voor leerlingenvervoer, bijvoorbeeld voor kinderen met een beperking of voor leerlingen die verder moeten reizen vanwege een passende identiteit van de school.

Integrale kindcentra

Op veel plekken in het land worden Integrale kindcentra (IKC) ontwikkeld. Dit zijn voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar. Een IKC biedt scholen een kans om leerlingen vroeg bij de (identiteit van de) school te betrekken. Ook kunnen ze een goede doorlopende leerlijn bieden. Integrale kindcentra kunnen een goed instrument zijn om onderwijsachterstanden te bestrijden en sociale samenhang te bevorderen.

Elk kind heeft recht op onderwijs.

De SGP Ede stimuleert buitenspelen voor kinderen.

Concreet:

- ▶ Maatschappelijke initiatieven zoals peuterspeelzalen worden niet onnodig gehinderd met regels. De gemeente verstrekt ook subsidie aan initiatieven die de voorschoolse educatie bevorderen.
- ▶ Scholen mogen niet worden gedrongen of gedwongen om zich om te vormen tot een IKC of brede school.

Sport

Regelmatige sportbeoefening draagt bij aan een gezonde levensstijl en heeft een belangrijke sociale en vormende werking, vooral voor jongeren. De SGP Ede ondersteunt sport door goede faciliteiten te bieden en breedtesport te bevorderen. Extra aandacht gaat uit naar ouderen en mensen met een beperking.

Het bevorderen van (commerciële) topsport ziet de SGP Ede niet als een taak voor de overheid. Zondagsrust blijft voor de SGP Ede een belangrijk uitgangspunt.

Het houden van sportevenementen en openbare wedstrijden op zondag wordt daarom afgewezen. De SGP Ede waardeert het wanneer gemeentelijke sportvoorzieningen zelfstandig opereren.

Concreet:

- ▶ De gemeente stimuleert sport, spel en gezondheid via samenwerking met scholen.
- ▶ Om buitenspelen voor kinderen te stimuleren zijn er voldoende (uitdagende) speeltuintjes in de buurt.
- ▶ Recreatieve (groeps)sport krijgt ondersteuning door middel van toegankelijke en duurzame sportvoorzieningen.
- ▶ De gemeente ondersteunt maatschappelijke initiatieven en sportverenigingen actief bij het bieden van inclusieve sportmogelijkheden.
- ▶ Sportevenementen kunnen op maandag tot en met zaterdag worden georganiseerd.
- ▶ Het is belangrijk dat kinderen leren zwemmen. Daarom dienen er voldoende mogelijkheden zijn om zwemvaardigheid te leren en op peil te houden. De SGP Ede kiest voor het behoud van voldoende zwemgelegenheid.

SGP EDE EN DORPEN

**Alle dorpen krijgen de aandacht
die ze verdienen**

SGP Ede en de dorpen

In het Edese raadhuis lijkt het vaak vooral om Ede zelf te gaan, terwijl Gemeente Ede zoveel méér is. Bij de SGP Ede krijgen alle dorpen de aandacht die ze verdienen.

Naast een goede vertegenwoordiging in de gemeenteraad, heeft de SGP Ede ook per dorp belangrijke punten waar we voor staan én ons voor inzetten.

Hierbij vindt u ze op alfabetische volgorde:

Bennekom:

- ▶ Nieuwbouw van woningen moet passen bij de wensen van Bennekommers.
- ▶ Geen winkels open op zondag.
- ▶ Behoud van het Binnenveld.

Deelen/Hoenderloo:

- ▶ Aandacht verkeersveiligheid op de Deelseweg (N804).
- ▶ Opvang asielzoekers stopt per 2028.
- ▶ We volgen de ontwikkelingen van Defensie in Deelen op de voet, en willen de impact op bewoners beperkt houden.

▶ De Klomp:

- ▶ Samen met inwoners werken aan een omgevingsvisie De Klomp.
- ▶ Behoud van de groene gebieden die er nog zijn.
- ▶ Bewoners tijdig betrekken bij de mogelijke plannen van grootschalige woningbouw in De Klomp.

▶ Ede:

- ▶ Geen (extra) evenementen op zondag.
- ▶ In Ede hoeft niemand op straat te slapen; we realiseren een structurele nachtopvang.
- ▶ Behoud van het dorpse karakter van Ede.
- ▶ Met alle komende inbreidingsplannen dient Ede een groen dorp te blijven.

▶ Ederveen:

- ▶ Voldoende woningbouw voor starters uit het dorp.
- ▶ Blijvende aandacht voor verkeersveiligheid op de Hoofdweg.
- ▶ We beperken de gevolgen van wateroverlast.

▶ **Harskamp:**

- ▶ Woningbouw voor starters en senioren.
- ▶ Uitbreiding bedrijventerrein voor lokale bedrijven.
- ▶ Toewerken naar toekomstbestendige detailhandel.

▶ **Lunteren:**

- ▶ Onderzoek naar een fietspad langs de Westzoom.
- ▶ Ruimte voor Lunterse bedrijven, zodat ze in Lunteren kunnen blijven.
- ▶ Naast nieuwe woningen en wegen, ook zorgen dat Lunteren een groen dorp blijft.

▶ **Otterlo:**

- ▶ Recreatie-aanbod niet uitbreiden maar versterken en verbeteren.
- ▶ Woningen voor eigen inwoners aan de westkant van Otterlo.
- ▶ Koesteren van het landschap rondom het dorp.

▶ **Wekerom:**

- ▶ Ruimte voor lokale bedrijven.
 - ▶ Uitvoering opknappen van de Edeseweg en de entree van het dorp.
 - ▶ Blijvende aandacht verkeersveiligheid Edeseweg.
-

SGP
Ede

